

“Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari” elektron ilmiy jurnali

№ 4 (4), oktabr-dekabr, 2021 yil

MAKTABGACHA TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYA XIZMATI

VAFOYEV Bobur Rasulovich

TDIU, “Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari” kafedrası dotsenti,
iqtisod fanlari nomzodi

G'OFUROVA Dildora G'ofurovna

TDIU, “Iqtisodiyotda axborot texnologiyalari va tizimlari” yo'nalishi 2 kurs
magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotida bbit.uz (Bolalar bog'chasida information tizim) tizimida bolalarni davlat va nodavlat bog'chalarida navbatga qo'yishga qaratilgan. bbit.uz tizimida har bir tarbiyalanuvchining to'liq ma'lumoti kiritiladi va boshqariladi. Bu tizimda har bir maktabgacha ta'lim tashkilotida alohida platformalar mavjud. bbit tizimi 2022-yilning 22-yanvarida joriy etildi bunga qadar 2018 yildan buyon Emis tizimida ishlab kelingan. EMIS – tizimi ham barcha darajalarida har bir tarbiyalanuvchilar to'g'risidagi ma'lumotlarni boshqarish uchun mo'ljallangan. Bog'cha bolalarni qamrovini boshqarish bo'yicha axborot tizimi hisoblangan. Bbit tizimi hozirgi kunda bolalar bog'chasi uchun yagona identifikatsiya tizimi bo'lib xizmat qiladi. OpenEMIS esa - ta'lim tizimlari to'g'risidagi ma'lumotlarni to'plash va hisobot berish uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar. bbit.uz, OpenEmis, axborot texnologiyalari, bola qamrovi, tizimda navbat, intellektual imkoniyat, bulutli xizmatlar.

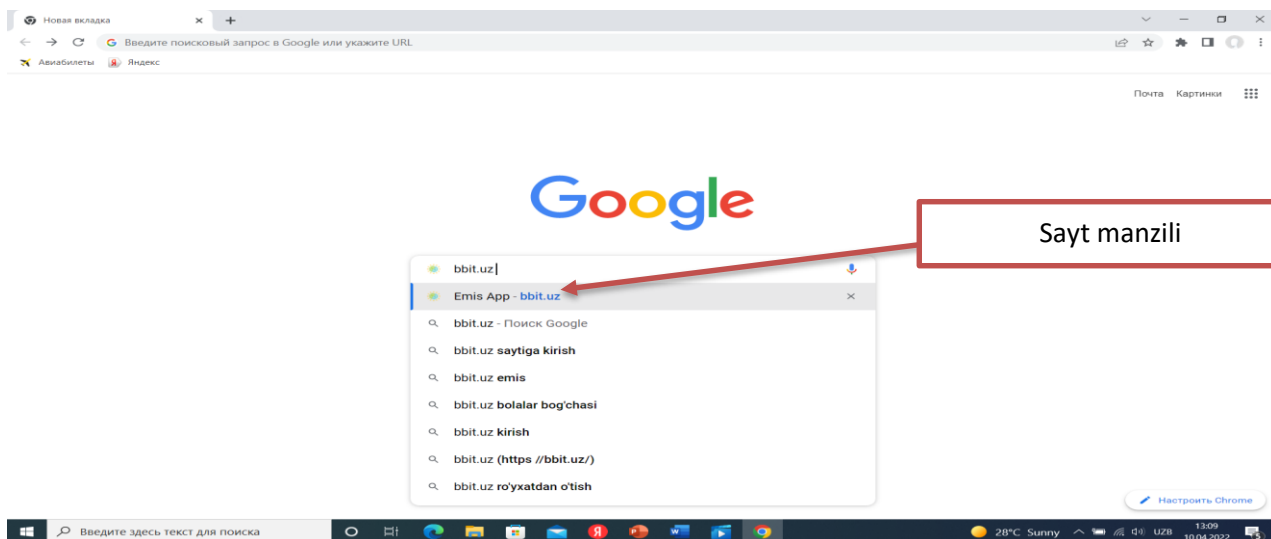
Kirish

Bugungi kunda Maktabgacha ta'lim vazirligining maktabgacha ta'lim yo'nalishida axborot texnologiyalarini rivojlantirish markazi tomonidan tizimda axborot kommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirish tashkil etildi.

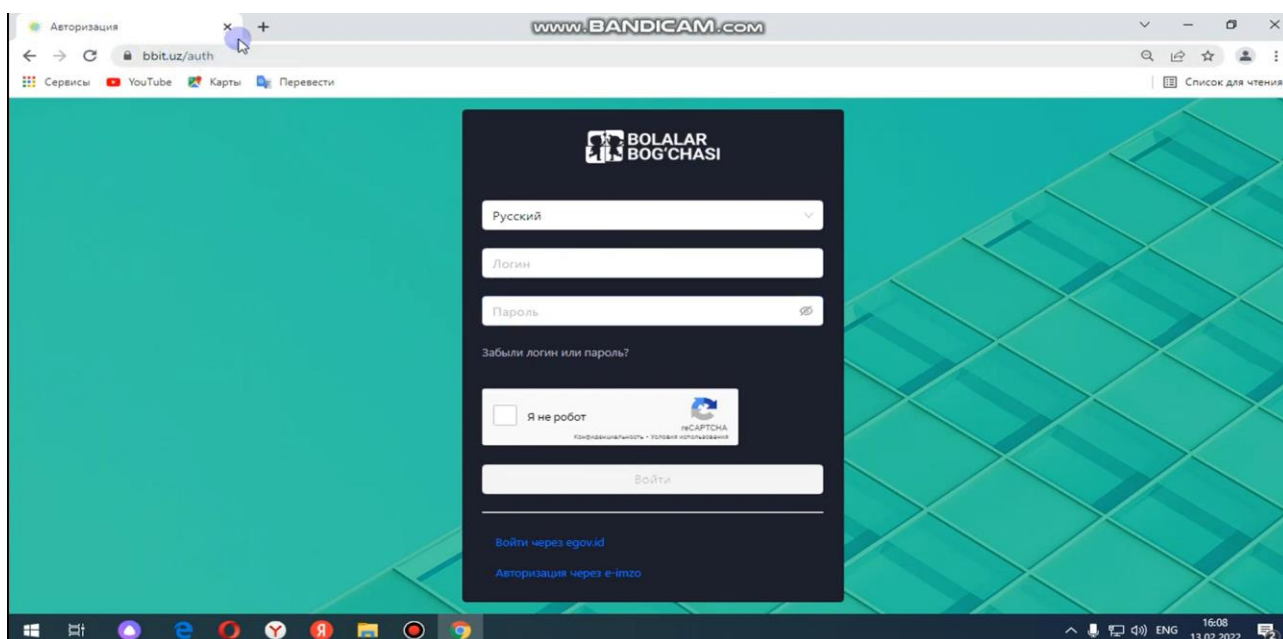
O'zbekistonning bolalar bog'chasida bbit.uz tizimi 2022-yilning 1-fevralidan yo'lga qo'yilgani. Bu tizimda davlat bog'chalarida 3 yoshdan 7 yoshgacha bolalar qamrab olinsa nodavlat bog'chalarda 2 yoshdan 7 yoshgacha qamrab olinadi. Bundan tashqari bbit.uz tizimida mahallalarda qamrab olinmagan 6+ yoshli bolalarni bir yillik majburiy ta'lim yo'nalishida 30

nafardan ko'p bo'lmagan tartibda har bir mahalla hududidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlar atrofida qamrab olinmagan bolalar berkitiladi va MTT tomonidan boshlang'ich sinf o'qituvchisi biriktirib haftaning 5 kuni 4 soatdan maktabga tayyorlanadi bu mashg'ulot bog'cha dasturidan farqi shundaki majburiy bir yillik ta'lim tarbiyalanuvchilari mavzuli rejalashtirish dasturidan ta'lim olmaydilar ilm yo'li dasturidan dars o'tiladi.

Bbit tizimi orqali MTT pedagog xodimlari va tarbiyalanuvchilarning ota-onasi barcha ma'lumotlarga ega bo'lib boradilar. Bbit tizimiga kirib tanishib chiqamiz.

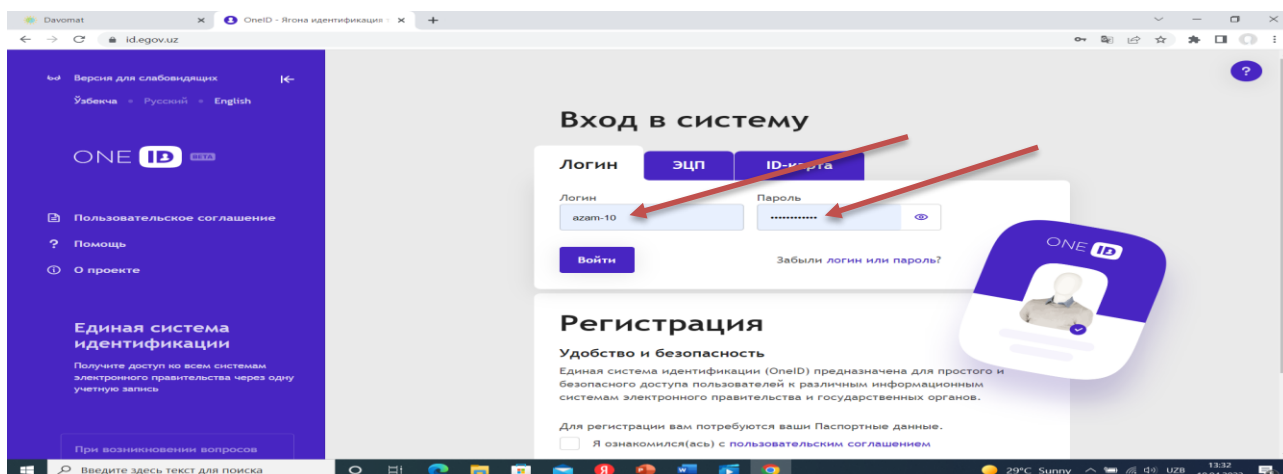

1-rasm. bbit.uz saytiga kirish

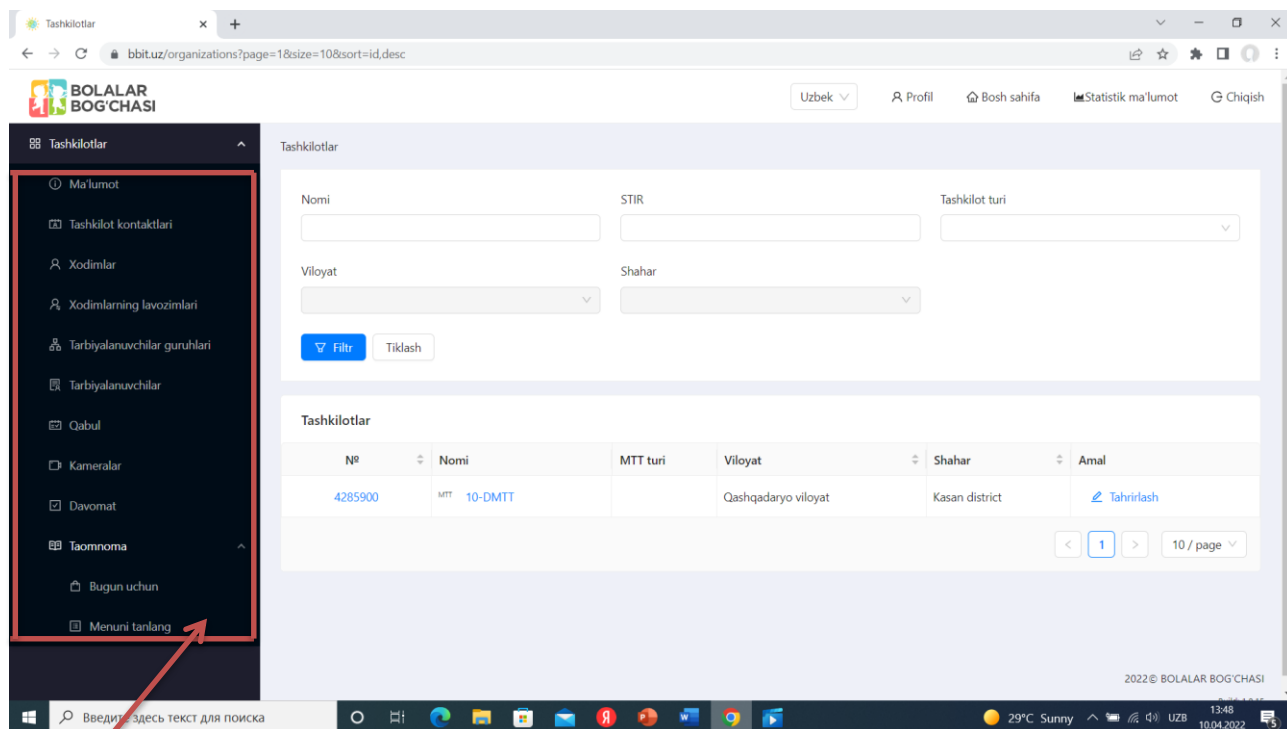
2-rasm. bbit.uz saytiga kirganimizdan bolalar bog'chasi login, parol oynasi ochiladi

Keyingi qadamda id.egov.uz oynasi ochiladi. Har bir MTT rahbariga maktabgacha ta'lim tashkiloti bo'limi tomonidan berilgan login parol teriladi.

3-rasm. id.egov.uz oynasi

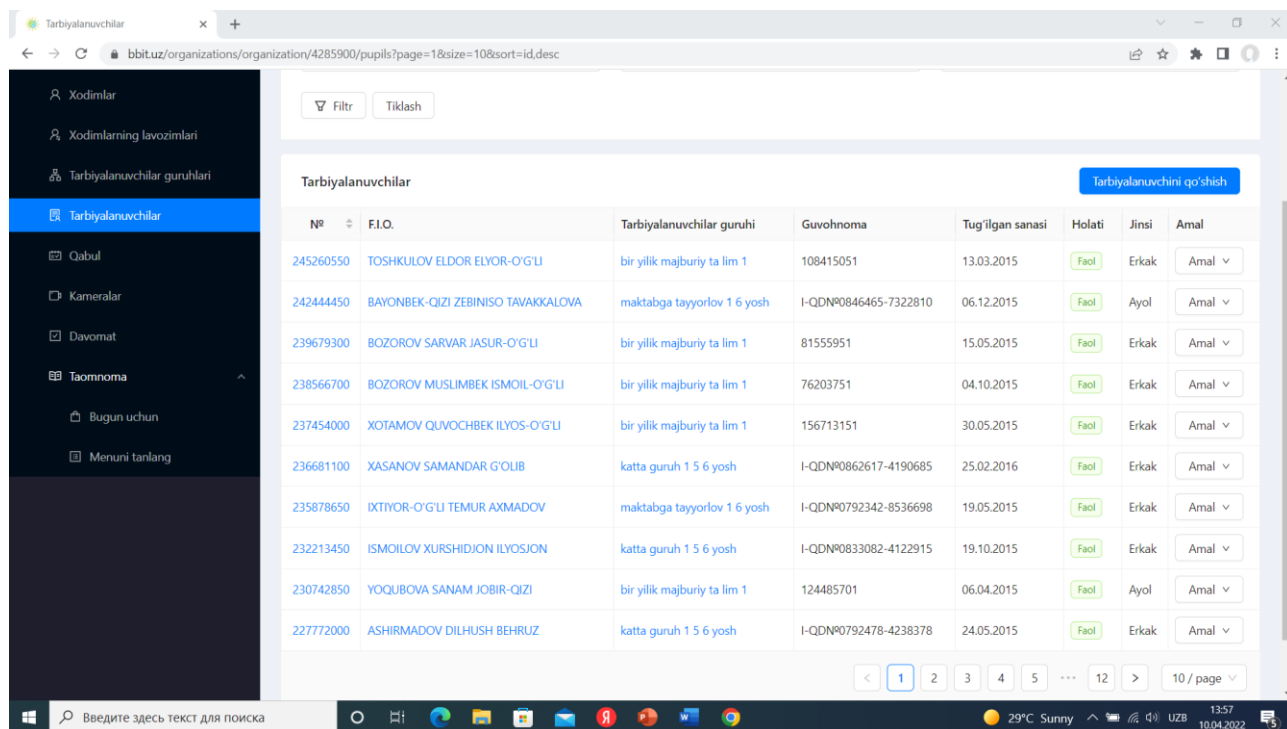
MTT ga tegishli login parol terilgandan keyin asosiy baza ochiladi va o'ng tomonda tizim menyusi ko'rinib turadi

4-rasm. bbit.uz oynasi

Ilovalardan foydalanish uchun kerakli ilovani tanlaymiz.

Tizimdagi har bir ilova alohida imkoniyatlarga ega. Masalan: tarbiyachi bo'limini tanlansa bog'chadagi bolalarning to'liq ma'lumot ko'rinadi.

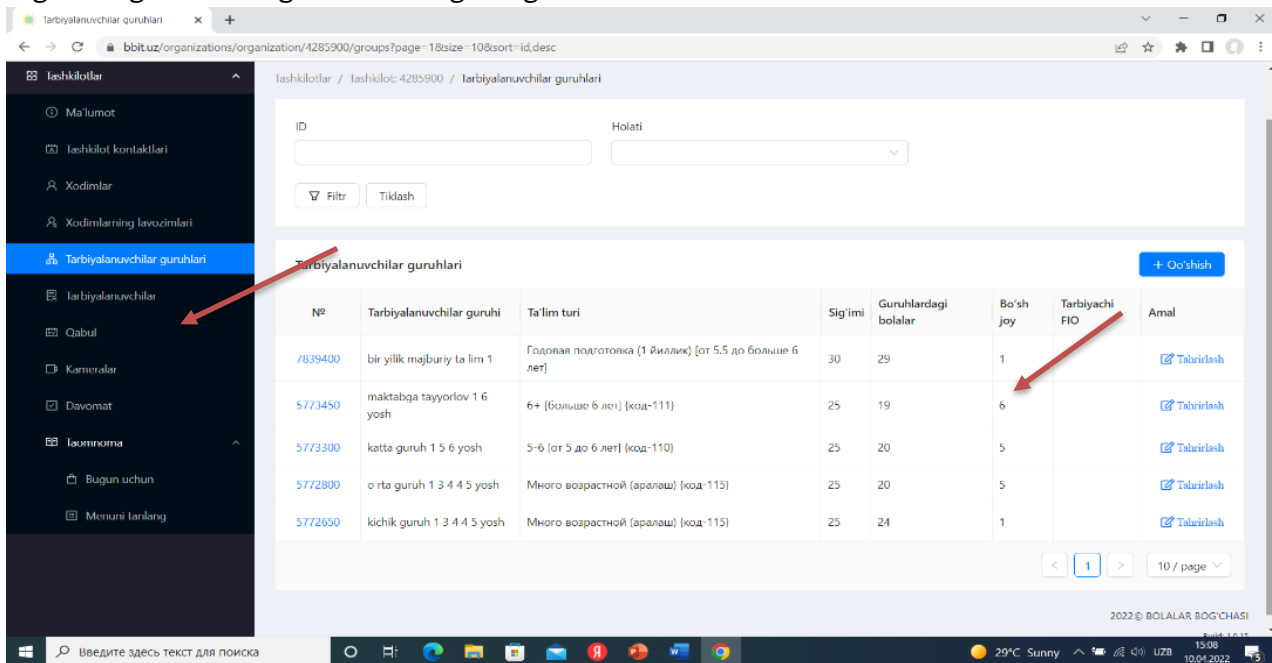

5-rasm. Tarbiyalanuvchilar oynasi

Tarbiyalanuvchilar ma'lumotidan bolalar boshqariladi. bolalar 3 yoshda bog'chaga qabul qilingan bo'lsa 3 4 yoshli kichik guruhga joylashtiriladi. Bola 5 yoshga to'lgandan so'ng tizimga kichik guruhga kirib bola ism familiyasi topiladi va katta guruhga o'tkaziladi. Katta guruh bolalari 5 6 yoshni tashkil etadi. bbit tizimini afzalligi shundaki kichik guruhdagi bola tug'ilgan yili tizimga kiritilgandan so'ng bolani katta guruhga ota-

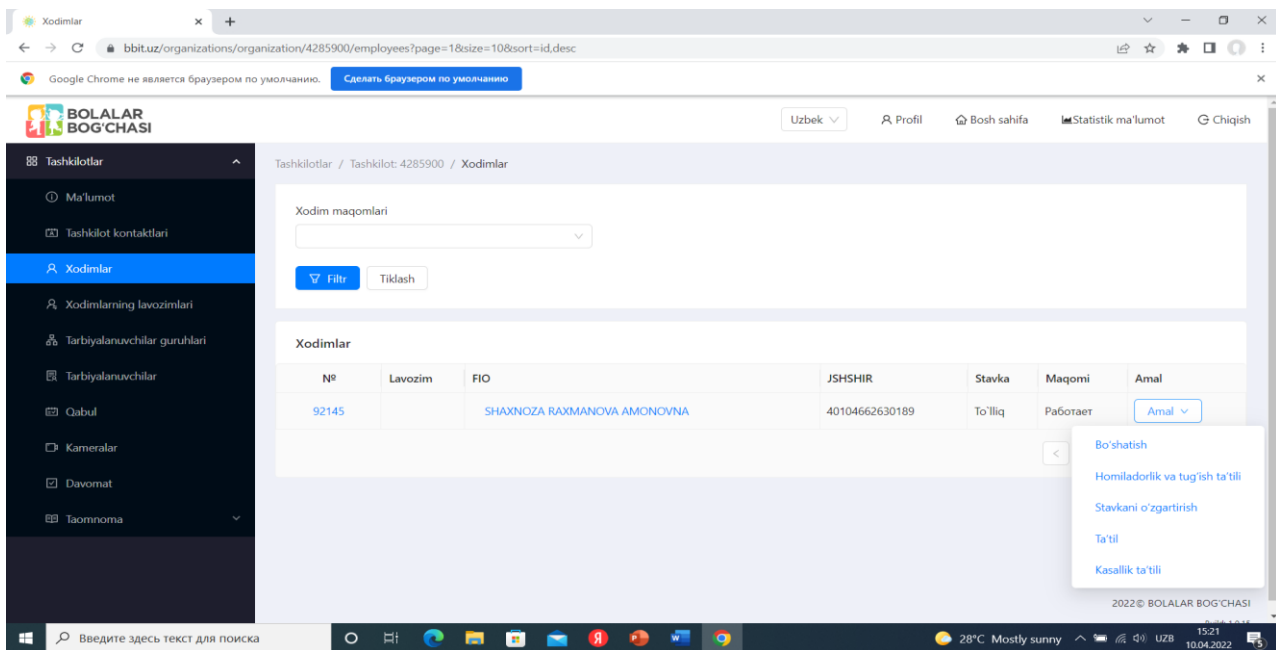
onasi iltimosi bilan ham kiritib bo'lmaydi chunki bbit tizimga guruh yoshi chegaralab qo'yilgan. Bu albatta bola yoshidan kelib chiqib mashg'ulotlarning samarali tashkil etili-shiga qaratilgan.

Bog'cha xonalarining sig'imiga qarab bolalar guruhlarda 20 nafardan 30 nafargacha qabul qilinadi. Tizimdagi bo'sh o'rin bor guruhlar ko'rinib turadi. Masalan:

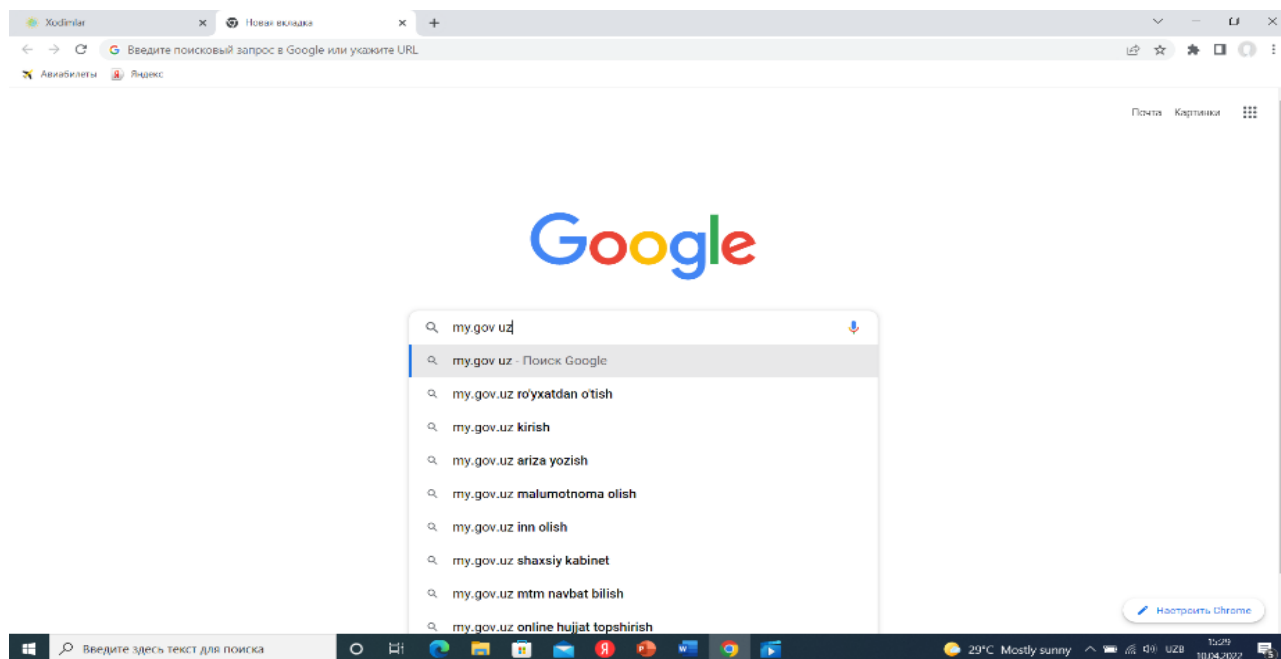
6-rasm. bbit tizimi tarbiyalanuvchilar oynasi

Tizimga tarbiyalanuvchi bolalar ma'lumotidan tashqari MTT da ishlaydigan pedagog xodimlar ma'lumotlari ham kiritilgan.

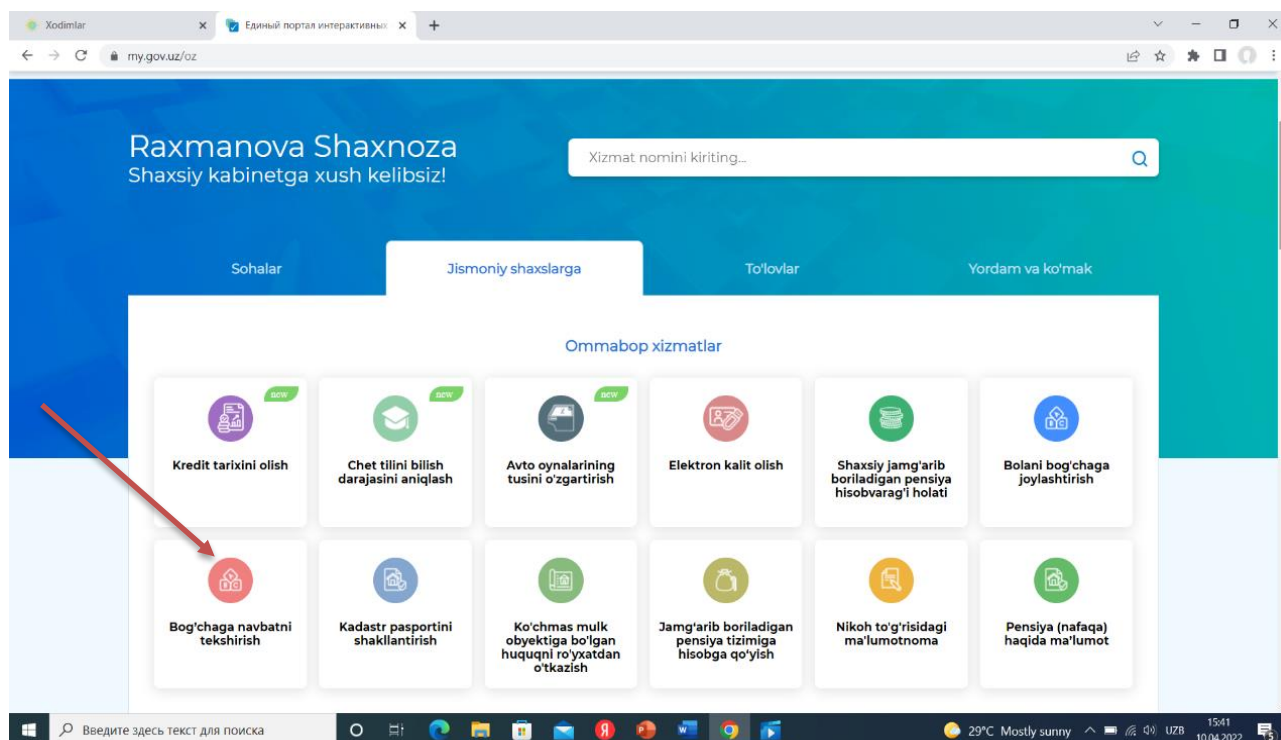
7-rasm. bbit tizimi xodimlar oynasi

bbit tizimining qulayliklari shundaki ota-onalar Yagona interaktiv davlat xizmatlari portaliga bormasdan ham farzandini bog'chaga onlayn tarzda navbatga qo'yishlari mumkin. Masalan: Buning uchun birinchi navbatda my.gov.uz tizimga kirishimiz kerak.

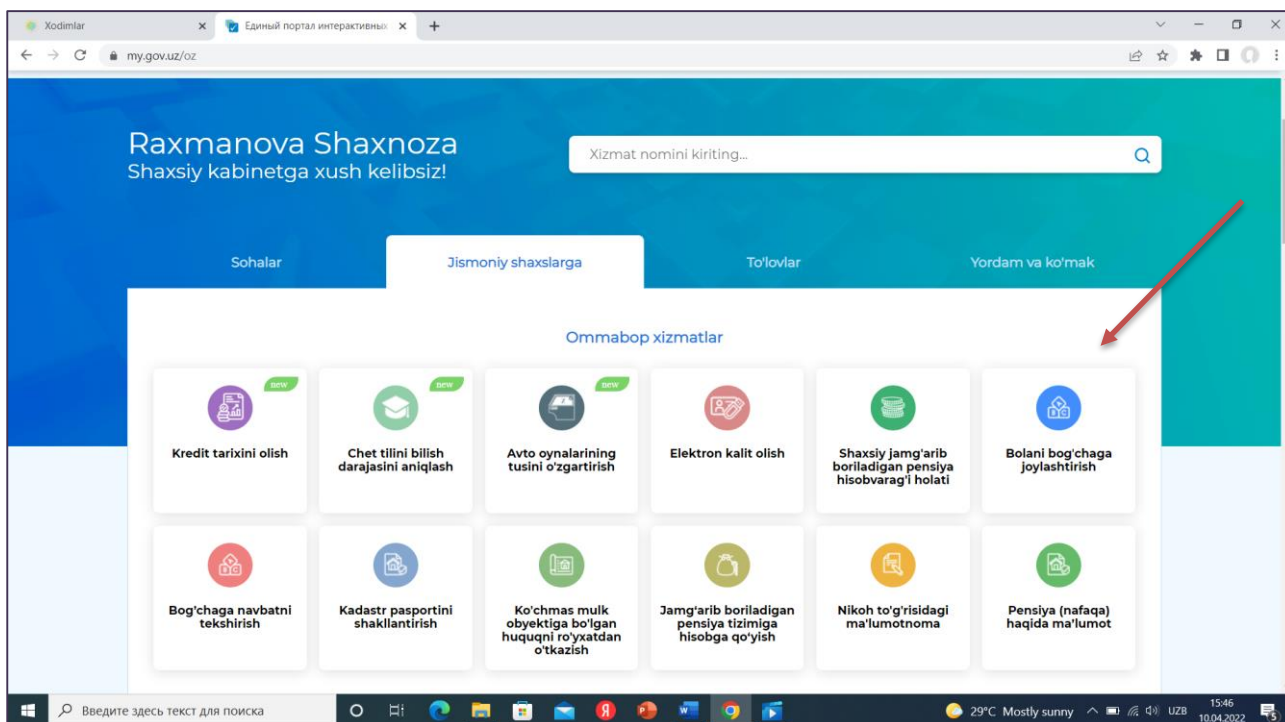
8-rasm. my.gov portaliga kirish

Portaldan xizmatlar bo'limidan bog'chaga navbatni tekshirish tanlanadi

9-rasm. my.gov portalida bog'chaga navbatni tekshirish

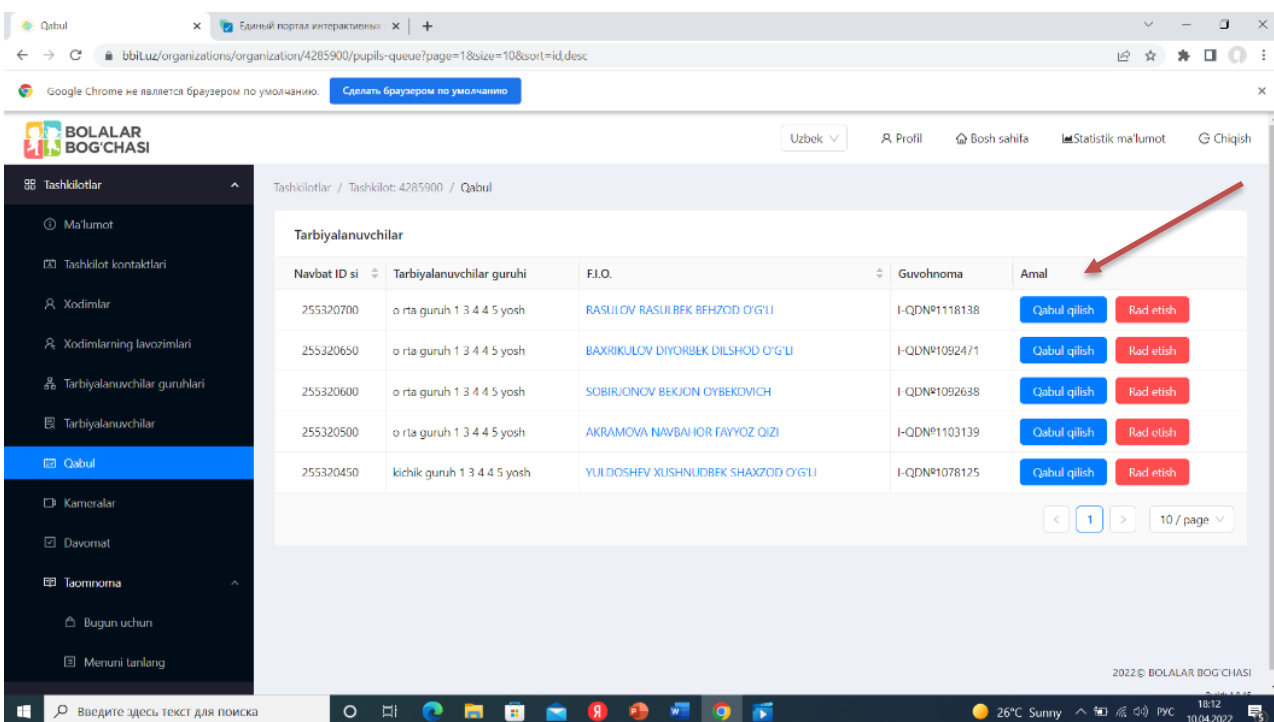
Navbat tekshirib ko'rilgandan so'ng bo'sh joy bo'lsa bolaning yoshiga qarab ota onasi guruhga onlayn ariza tashlab bola ma'lumotini navbatga joylashtiradi.

10-rasm. my.gov portalida bolani bog'chaga joylashtirish

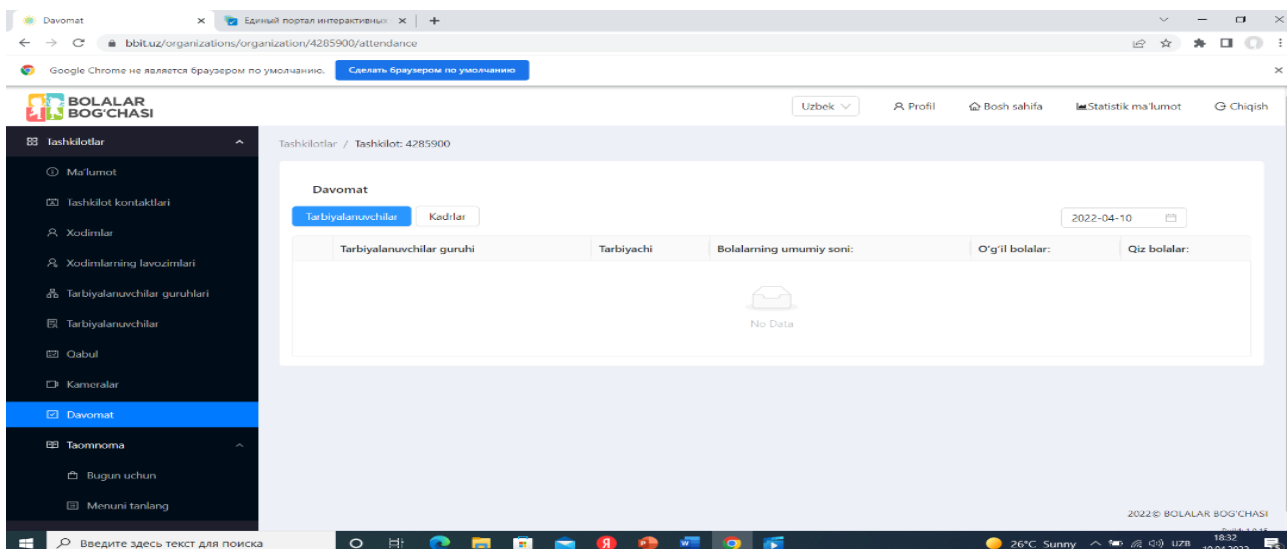
Bolaning ariza navbati kelganda ota-ona tomonidan kiritilgan qo'l telefoni raqamiga sms xabar keladi. Agar ota-ona bolaga chiqqan yo'llanma bilan 14 kun ichida MTT ga murojaat qilmasa yo'llanma o'z kuchini yo'qotadi.

Yo'llanma chiqqan tarbiyalanuvchilar ismi sharifi tizimdagi "QABUL" bo'limi tanlansa oyna ochiladi va yo'llanmasi chiqan bolalarni qabul qilib guruhlariga joylashtiriladi.

11-rasm. bbit.uz tizimida bolani bog'chaga qabul qilish

Ota-onalarning uyda va ishda turib bolalarning bog'chadagi mashg'ulotini nazorat qilish uchun bbit tizimida kamera ilovasi ham yaratilgan. MTT joylashgan hudud bo'linmalariga kunlik bolalar va xodimlar davomati ko'rinishi uchun "DAVOMAT" ilovasi ham mavjud.

12-rasm. bbit.uz tizimida davomat

Bolalar bog'chasida kunlik taomnoma bilan ham ota-onalar bbit tizimi orqali tanishib bo-rish-lari mumkin.

2018-yildan 2022 yanvar oyigacha bbit tizimi o'rniga OpenEMIS dasturida ishlab kelingan. OpenEMIS dasturi haqida quydagilar amalga oshirilgan.

UNESCOning dasturuy mahsuloti hisoblangan OpenEMIS O'zbekistonda joriy etish bo'yicha hamkorlikda ishlar olib borilgan. Bunda jahon standartlariga mos axborot texnologiyalarini joriy qilish, pedagog tarbiyachilari bog'cha yosh bolalarni qamrovini tashkil etishi yo'lga qo'yilgan edi.

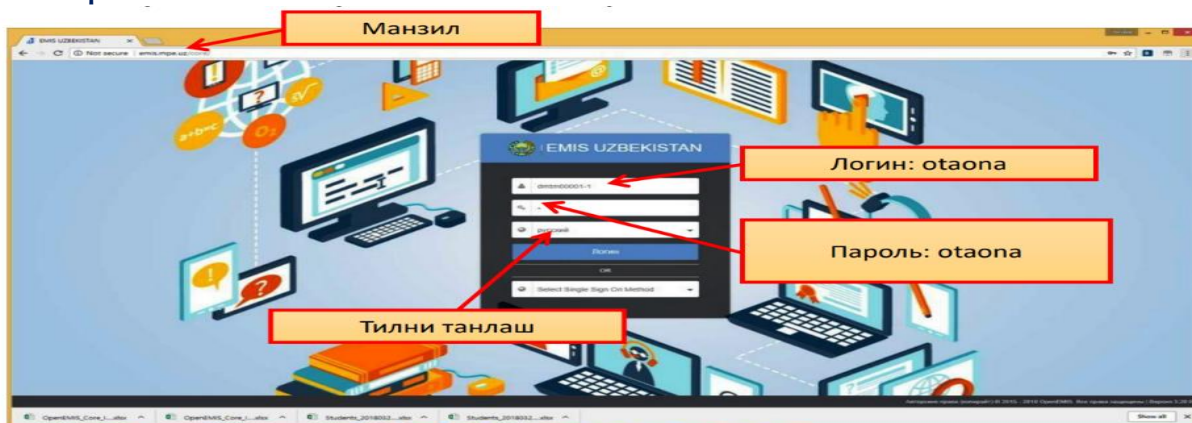
Hozirgi kunda markaz xalqaro tajribalarga tayanib OpenEmis platformasida ishlar amalga oshiryapti. OpenEMIS tizimi xalq ta'lim tizimida pedagoglarning ma'lumotidan boshlab o'quvchilarning baholashigacha o'z ichiga olgan bo'lsa, maktabgacha ta'lim tizimida EMIS platformasi

"Emis.id.Egov.uz" sayti orqali O'zbekiston Respublikasi hududidagi barcha maktabgacha ta'lim tashkilotlarning ma'lumotlarini o'ziga mujjasmalashtirib faoliyat yuritgan. Bu dasturiy ta'minotning asosiy funk-siyasi, har bir maktabgacha ta'lim tashkilotini ma'lumoti, xodimlar haqidagi ma'lumot, ta'lim tashkilotidagi guruhlar soni, guruhlardagi bolalarning ism familiyasi, yashash manzili, tarbiyachining yoshi kesimidagi ma'lumotlar yaqqol ko'rinib turadi.

Bu tizim Respublikaning qaysi hududida bo'lishdan qattiy nazar qaysi maktabgacha ta'lim tashkilotida nechta tarbiyachi faoliyat olib bor-yapti yoki nechta nafar tarbiyalanuvchi bor gu-ruhlar songacha to'liq ma'lumotga ega bo'lish mumkin.

Bu platforma Maktabgacha ta'lim vazir-ligining rasmiy web sahifasiga joylashtirilgan.

Portal orqali kirish

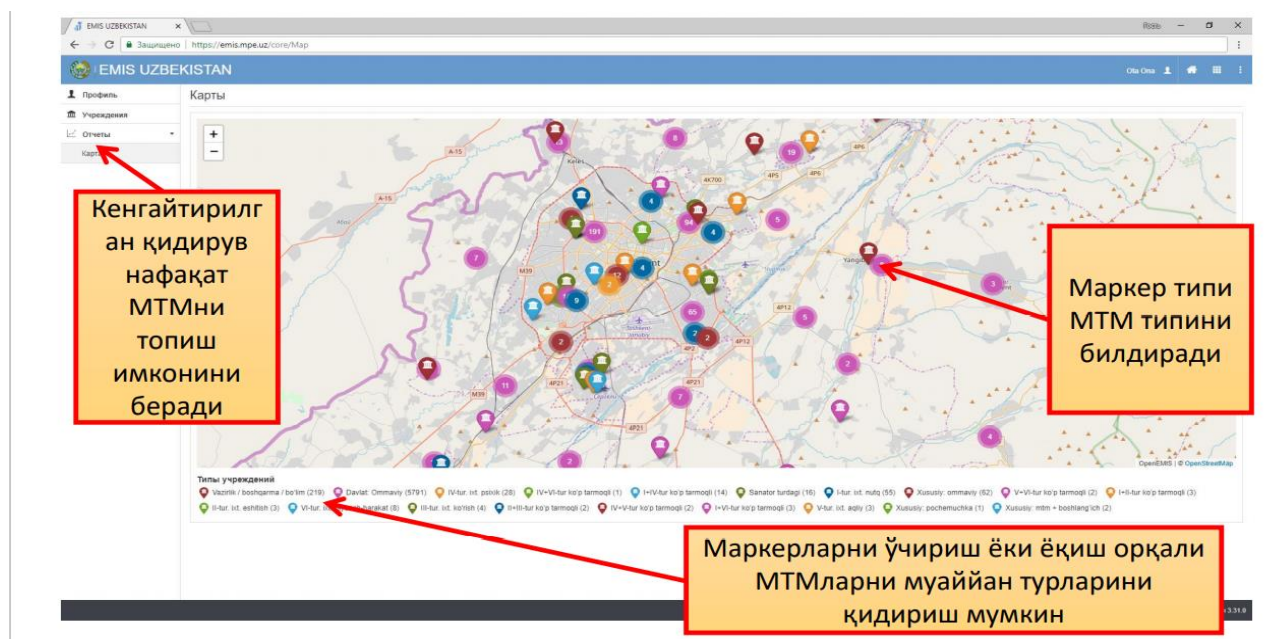
13-rasm. Emis.id.Egov.uz kirish oynasi

Maktabgacha ta'lim vazirligining Web sahifasi orqali hududlar kesimida maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ma'lumoti kerak bo'lganida yoki bolalar qamrovini nazorat qilish imkoni ham yaratilgan. Emis tizimida kirib ma'lumotlarni ko'rib borish bog'cha bolalari ota-onalariga ham ruxsat berilgan. Bunda ota-ona bog'cha yoshida bo'lgan farzandini Davlat xizmatlari markaziga murojat qilib farzandini ota-ona o'zi tanlagan maktabgacha ta'lim tashkilotida navbatga qo'yiladi.

Birinchi kirish birinchi marta kirishda sistema parol o'zgartirishini so'raydi. Agar parol o'zgartirilmasa uni faqat yuqorida turuvchi tashkilotlar (tuman, viloyat boshqarmalari va vazirlik) orqali o'zgartirsa bo'ladi.

Foydalanuvchi shaxsiy kabinetiga kirganda panelning chap qismida foydalanuvchi (xodim) profili va xodim bilan bog'liq tashkilot haqida ma'lumot bo'ladi.

Ota-ona login paroli bilan tizimga kirilganida MTT kartasi

14-rasm. Emis.id.Egov.uz MTTlar xaritasi

Foydalanuvchi berilgan huquqga ko'ra u mttlar ro'yxatidan bitta MTT ro'yxatini ko'rish mumkin. Barcha MTT ro'xatidagi ma'lumotni tizimga login: Ota-ona | parol: ota-ona bo'lib kirganda ko'rish mumkin. Birinchi kirish: Birinchi marta kirganda sistema maktabgacha ta'lim sayti <http://mdo.uz/directory> va yagona davlat xizmatlari partali <https://my.gov.uz> ga bog'langan. Navbatga qo'yilgan tarbiyalanuvchining nechanchi navbatda ekanligi qog'oz shaklda ota-onaga taqdim etiladi. Navbat varaqasi tanlangan maktabgacha ta'lim tashkilotida keltirib beriladi. Navbatga turgan bolaning yo'llanmasi chiqishini nazorati ta'lim tashkiloti metadistiga yuklatiladi. Yo'llanma chiqqandan so'ng yagona davlat xizmatlari partalidan ota-onalarga qo'l telefoniga sms xabar boradi.

“Biz faqat bolalar yoki ta'lim muassasalari to'g'risidagi ma'lumotlar bazasini saqlash uchun mo'ljallangan ibtidoiy platformani yaratishni

xohlamadik. Maktabgacha ta'lim vazirligi tahlil qilish, boshqarish, monitoring va baholash vositasiga muhtoj. Bizning mutaxassislarimiz EMISdan nafaqat strategik rejalashtirish va ta'lim dasturlari natijalarini kuzatish, balki mavjud vaziyatni hisobga olgan holda ishlab chiqilgan rejalarni tuzatish uchun ham foydalanadilar” (2018 yil 18-19 iyul kunlari O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vaziri Agrepina Shin va YuNISEFning Evropa va Markaziy Osiyo mintaqaviy direktori Afshan Xon o'rtasidagi uchrashuv).

Xulosa

Yuqoridagi ikki tizimni ham ko'rib chiqib xulosa qiladigan bo'lsak OpenEMIS dasturi asosan maktab ta'limiga moslashtirilgan tizim hisoblanadi. Undagi ilovalar baholash mezonlari ham kiritilganligini ko'rishimiz mumkin. bbit tizimida faqat bolalar bog'chasiga moslashtirilgan. Bolalarni navbatga qo'yilishi ikki tizimda

ham mavjud edi. OpenEMIS dasturida yo'llanmasi chiqqan 3 yosh bolani katta guruh yani 5-6 yoshli bolalar guruhida joylashtirish imkoni ham bo'lgan. Ammo bbit tizimida guruhlardagi bolalar yoshiga qarab joylashtiriladi masalan 3 yoshli bolani katta guruhda joylashtirish cheklab qo'yilgan. bbit tizimini afzaligi shundaki

bolalarning kunlik taomnomasi bilan ota-ona tanishib boradi OpenEMIS dasturida TAOMNOMA ilovasi mavjud emas. bbit tizimida kunlik davomat va kamera bo'limlar ham kiritilgan bu bo'limlar orqali MTTda korrupsiyaga yo'l qo'yish holatlarning yuzaga kelishi bartaraf etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-52 sonli "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi".
2. Jenni Arliz's article "Technology Has Changed The Way Of Learning".

Elektron ta'lim resurslari

1. <http://www.edu.uz> - O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim vazirligi portali
2. <http://www.uzedu.uz> - O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi veb sayt
3. <http://www.ziyonet.uz> . - axborot ta'lim portali
4. bbit.uz saytiga kirish
5. My.gov.uz
6. id.egov.uz